

Emina CĂPĂLNĂȘAN
(Universitatea de Vest
din Timișoara)

Explorarea reflexiv-colaborativă a spațiului: familiarizarea cu elemente de arhitectură și design urban

Abstract: (The reflexive-collaborative exploration of space: getting familiar with architectural and urban design vocabulary) Teaching Romanian as a foreign language to foreign citizens in a one-year academic programme especially tailored for foreigners who wish to study in Romania is always challenging and fully linked to the student-centered education principle. Thus, for teachers working with students from The Romanian Language Preparatory Year it is crucially to find functional, useful methods in order to enable the students' critical thinking, develop knowledge, activate and contextualize vocabulary items of general use and introduce specific terms. Building learning and producing language are targets which need to be set. As a result, our paper is meant to expose some suggestions of how to explore space and learn Romanian through the means of the reflective-collaborative learning frame.

Keywords: *exploring space, RFL, architecture, urban design, reflective-collaborative model.*

Rezumat: Predarea limbii române ca limbă străină cetățenilor străini în cadrul unui program academic creat special pentru străinii care vor să studieze în România constituie o provocare permanentă și este strâns legată de învățământul centrat pe student. Așadar, profesorii care lucrează cu studenții de la Programul pregătitor de limba română pentru cetățenii străini trebuie să găsească metode aplicabile, utile, care să le dezvolte studenților gândirea critică și să le activeze în permanență vocabularul, dar să le și faciliteze descoperirea și învățarea elementelor noi: a termenilor tehnici/proprii unui (sub)domeniu. Construirea învățării și producerea unor contexte sunt ținte ce trebuie fixate. Prin urmare, ne propunem să oferim câteva sugestii despre cum putem explora spațiul și învăța limba română folosind modelul reflexiv-colaborativ.

Cuvinte-cheie: *explorarea spațiului, RLS, arhitectură, design urban, modelul reflexiv-colaborativ.*

Pornind de la câteva idei-cheie: *explorarea spațiului, RLS, arhitectură, design urban, modelul reflexiv-colaborativ*, ne propunem să oferim un model de construire a unui seminar de limba română ca limbă străină. Primele elemente pe care le-am avut în vedere în conturarea propunerii noastre au fost specificul grupei și tema: programul de studii – *Programul pregătitor de limba română pentru cetățenii străini*; subiectul/tema activității: *Orașul inteligent* – familiarizarea cu elemente terminologice (arhitectură și urbanism): stiluri arhitecturale; elemente de morfologie urbană, arhitectură, urbanism și peisagistică; elemente de istoria arhitecturii. Alte coordonate esențiale ar fi: disciplina – *Limba specializat: științe umaniste și arte*; numărul de studenți participanți: 12.

Pornind de la scop, anticipând și conștientizând problemele, găsind soluții și având în vedere metode aplicabile, ne dorim ca acest articol să fie un model real de dialog educațional, un tipar cu potențial, care să verifice și să argumenteze funcționalitatea și finalitatea modelului reflexiv-colaborativ de instruire, model care are în centru conceptul inovativ de *învățare reflexiv-colaborativă* (v. cda.uvt.ro). Elemente-cheie în conturarea și consolidarea brandului didactic al Universității de Vest din Timișoara, dar și un sistem de asigurare a calității procesului de învățământ, modelul reflexiv-colaborativ are câteva principii: *Învățarea este o construcție a cunoașterii; Învățarea este colaborativă; Învățarea este contextuală; Învățarea este autodirecționată; Învățarea este un efect al acțiunilor de predare și evaluare*. Toate converg înspre un principiu simplu, repetabil, tangibil: menținerea minții active.

Cadrul teoretic se compune din câteva idei simple, extrase din lucrările lui Bloom și Biggs:

Create – apply – remember; The outcomes – formulated first (cft.vanderbilt.edu; www.ucdoer.ie).

Fundamentele și, totodată, specificul modelului RCL (v. cda.uvt.ro, documentul de prezentare) pot fi reduse benefic la triada: activitate **individuală** – activitate **colectivă** – activitate în **plen**. Pornind de la premisa că modelul care stă la baza activităților propuse este adaptabil, funcțional, activ, interactiv, creativ, dar și creator, am aplicat esența modelului RCL: reflecția individuală + reflecția colectivă; Raportarea rezultatelor/plen; framework de reflecție; roluri clare pentru fiecare în echipe; reguli clare pentru reflecția colectivă; indicatori ai învățării (feedback și evaluare – auto-/heteroevaluare). Redăm în continuare tiparul RCL¹:

1. *Debutul activității*
2. *Anunțarea temei și a obiectivelor*
3. *Reflecția individuală*
4. *Reflecția colectivă*
5. *Raportarea rezultatelor*
6. *Reflecția colectivă*
7. *Încheierea activității*

În cele ce urmează propunem o variantă de materializare a modelului reflexiv-colaborativ, pornind de la *Rezultatele învățării*:

R1: să recunoască și să utilizeze corect elemente de vocabular specifice arhitecturii, în mod special, și spațiului urban, în general.

R2: să-și dezvolte creativitatea contextuală și să folosească experiența personală în însușirea și în corelarea realității cu elementele teoretice.

În acord cu rezultatele învățării, idee reperabilă și la Biggs (*the outcomes*), prezentăm câteva dintre *Obiectivele activității de seminar*:

¹ Menționăm că am început să analizăm și să aplicăm modelul RCL în urma participării la un program de formare psihopedagogică, desfășurat la Universitatea de Vest din Timișoara și la competiția de granturi CNFIS-FDI-2020-0274 (v. <https://cda.uvt.ro/granturididactice2020/>).

O1: să recunoască și să utilizeze corect (în contexte variate) elemente de vocabular specifice arhitecturii și spațiului urban.

O2: să folosească adecvat structuri gramaticale (sintagme) specifice limbii române în contexte de comunicare scrisă și orală, adaptate domeniului arhitecturii.

RCL – activități – organizare simplă: debut – parcurs – încheiere

Activitatea de debut poate cuprinde discuții libere cu studenții, pornind de la un citat și de la un video-suport, ca resursă de cunoaștere și de recunoaștere a unor teme:

Limba (mea) română

„A vorbi despre limba română este ca o duminică. Limba română este patria mea. De aceea, pentru mine, muntele munte se numește, de aceea, pentru mine, iarba iarbă se spune, de aceea, pentru mine, izvorul izvorăște, de aceea, pentru mine, viața se trăiește.” (Nichita Stănescu)

Video-suport: <https://www.facebook.com/watch/?v=472909177213502>

→ Pentru **Tine** ce înseamnă limba română?¹ (brainstorming + discuție colectivă)

Spune-ne despre tine! Folosește întrebările (frameworkul semiteoretic: Cum te numești?; De unde ești?; Câți ani ai?; Lucrezi? Unde?; Unde locuiești?; Ce faci în Timișoara?; De cât timp ești aici?; De ce înveți limba română?; Ce îți place să faci în timpul liber?; Unde îți place să mergi în vacanță?; Ai frați?) și fă o prezentare personală.

Următorul pas are ca scop o trecere firească de la general la particular, de la discuții lejere și ton colocvial la ideea de limbă română ca discurs/limbaj specializat. În sens pragmatic, ne-am propus să facem un pas important spre conștientizarea diferențelor dintre limbajul comun și limbajul specializat: La ce facultate vrei să mergi? De ce? Ce legătură există între personalitatea ta, hobby-urile tale și specializarea aleasă de tine?

Opțiunea constituie elementul declanșator și pretext de reflecție, iar următoarea activitate poate avea forma: Alegeți unul dintre cele două texte (*Orașul inteligent VS Bestsellerul* – adaptate după texte selectate din mediul cultural online) și citiți activ textul (folosind metoda SINELG²).

(Se activează aici conceptul de *reflecție individuală*), iar materiale personalizate (două texte; întrebări stabilite în funcție de tema textului) sunt un argument pentru susținerea învățământului centrat pe student. În felul acesta, considerăm că fixitatea unor sarcini lasă loc adaptabilității și creativității.

¹ Notăm câteva răspunsuri: „Limba română este frumoasă.”; „Limba română înseamnă apropierea de limba latină.”; „Pentru mine limba română este un instrument de învățare”; „Limba română pentru mine este foarte importantă pentru a-mi îndeplini visurile”.

² Sistemul Interactiv de Notare pentru Eficientizarea Lecturii și a Gândirii.

Pentru momentul *reflecției colective*, am propus discuții pe grupe (2), pornind de la întrebările specificate în fiecare material (în funcție de textul ales¹).

Următorul moment cuprinde *raportarea rezultatelor*, astfel că fiecare echipă trebuie să raporteze concluziile și să împărtășească ideile generale și particulare cu privire la chestiunile:

1. Ce fel de cititor ești? Ce citești? Cât citești? Ce fel de cititori sunt oamenii din țara ta? Se citește mult, se cumpără multe cărți? Se merge la cinema și la teatru? Dar la biblioteci și librării?

2. Ce înțelegi prin oraș inteligent? Ai auzit acest concept? E folosit în țara ta? Care sunt elementele ce descriu un astfel de oraș? Ce orașe din România ai vizitat? Crezi că pot fi descrise prin acest concept?

Scopul: expunerea colegilor (indirectă) din cealaltă grupă la un text diferit.

Reflecției colective îi corespunde o scurtă sesiune de întrebări și formularea feedbackului:

- schimb de idei între grupe (au avut texte și teme diferite de discuții);
- lămurirea unor elemente de vocabular, extragerea unor structuri specifice celor două domenii: **literatura** vs **arhitectura**.

Încheierea seminarului se poate constitui din schimbarea treptată a coordonatei principale: accentul se mută de pe vocabular pe gramatică: să cunoaștem Timișoara și să învățăm **genitivul** (elementul comun al celor două texte). Coordonate:

---

¹ Redăm două fragmente din cele două texte: *La 7 iulie 2000. Amazon.com a anunțat că a vândut 400,000 de exemplare din romanul „Harry Potter and The Goblet of Fire”. Era cea mai mare vânzare online făcută până atunci. În 2008 nr. de exemplare vândute în librării și online din serialul „Harry Potter” de JK Rowling a atins 400 de milioane (!!) exemplare în întreaga lume. Coincidență, am citit recent o carte – Frederic Rouvollois, O istorie a bestsellerului (Editura Humanitas, 2013). Am citit-o întâi cu un interes de cercetător. A ști ceva despre cărțile populare, bine vândute, înseamnă a afla lucruri esențiale despre o societate. Fenomenul bestsellerului este relativ nou, apare în Occident odată cu modernizarea tipografiilor, a ieftinirii hârtiei, cu dezvoltarea clasei mijlocii și limitarea drastică a analfabetismului, deci a lărgirii pieței de cititori în secolul al XIX-lea. (<https://www.stelian-tanase.ro/ce-este-un-bestseller/>); Primăria Oradea vrea ca tehnologiile informatice să ușureze cât mai mult viața locuitorilor. „Avem deja sistemul online de plată a taxelor și impozitelor precum și plata parcarilor prin SMS, dar ne dorim să extindem aceste servicii și să ne interconectăm informatic inclusiv cu bazele de date ale altor instituții publice din municipiu”, spune Anca Grama – purtătorul de cuvânt al Primăriei Oradea. „Instituțiile subordonate primăriei Oradea dețin sisteme independente de stocare și gestiune a datelor, așadar trebuie găsită o soluție care să integreze toate aceste componente într-o bază de date comună”, spune Arthur Weber, inginer IT. (<https://www.digi24.ro/magazin/timp-liber/divertisment/primul-oras-inteligent-din-romania-482148>). Menționăm că textele au fost ușor modificate, păstrând însă majoritatea structurilor nemodificate, intervențiile fiind, mai degrabă, asupra formatului textului, ci nu asupra selecției ordinii cuvintelor sau selecției cuvintelor. (<https://www.digi24.ro/magazin/timp-liber/divertisment/primul-oras-inteligent-din-romania-482148>)*

1. Tema: Fotografați străzi/locuri publice al căror nume conține o formă de genitiv¹ (de ex. Piața *Unirii*).

2. Rezultatele temei vor fi expuse sub forma unei prezentări în PowerPoint, studenții trecând printr-un proces de evaluare multidirecționată.

3. Suportul creativ poate fi un video, care să facă și legătura cu unul dintre textele folosite în timpul seminarului: **Orașul inteligent/creativ**: de la tehnologie la creație (*Complexul Studentesc² și arta stradală*); YouTube-ul poate fi o resursă modernă de cunoaștere, o sursă recognoscibilă, un *manual alternativ*.

Videourile (ca preambul) sunt coroborate cu tema și reunite sub titlul: *Să cunoaștem Timișoara și să învățăm genitivul!*:

<https://www.youtube.com/watch?v=VIUXfBHwyzY>

<https://www.youtube.com/watch?v=JuBV5ws41OU>

Obiective viitoare: orașul inteligent/creativ: familiarizarea cu elemente de terminologie a arhitecturii și urbanismului: stiluri arhitecturale; elemente de morfologie urbană, arhitectură, urbanism și peisagistică. Elemente de istorie a arhitecturii (recunoașterea unor elemente de vocabular).

Scopul acestei teme: explorarea spațiului; spațiul ca sursă de informare și de învățare.

Explicații: *Strada* (sau „peisajul lingvistic”³) poate fi privită drept un colaj interesant de mesaje informative, inscripții (ne)oficiale, comerciale, reclame, anunțuri, restricții, texte sau denumiri. Limba este un organism viu, iar strada – ca exponent al unei realități dinamice poate reda ciocnirea dintre fix / vechi și nou; spațiul se (auto)creează, astfel că poate reprezenta un cadru ideal pentru: descoperire – personalizare – creativitate – învățare – interogare – problematizare (conceptele-cheie ale învățământului actual, problematizant, supus schimbărilor, rod al perspectivelor multiple).

Ca rezultate concrete și concluzii se pot nota următoarele: vocabularul a fost reținut ușor; elementul de gramatică a fost contextualizat și însușit; creativitatea a fost stimulată; dialogul a fost încurajat; gradul de implicare a fost unul ridicat; compararea surselor de învățare s-a realizat ușor: text vs video; contextele de învățare au fost variate, alternate: *online*, organizat, instituționalizat vs *offline*, *outdoor*, liber, personal, ritm personal; competențele pe termen lung sunt notabile: învățarea individuală pornind de la spațiile cunoscute; RCL este, fără doar și poate, un model adaptabil, funcțional, activ, interactiv, creativ și creator.

¹ Au fost fotografiate plăcuțe și inscripții stradale, reclame pe care sunt notate următoarele: *Muzeul Banatului Timișoara*, *Primăria Municipiului Timișoara*, *Ce dorește soția clientului...*, *Caru' cu bunătați din Mărginimea Sibiului*, (...) *comemorați în cadrul ediției (...)*, (...) *au supraviețuit timpului (...)*.

² Am propus acest loc, întrucât este un spațiu familiar studenților. Astfel, locul lor de petrecere a timpului liber poate fi privit și ca sursă de descoperire, de învățare, de recunoaștere și de înțelegere a unor fenomene teoretice, percepute nu de puține ori ca fiind abstracte.

³ Mai multe informații cu privire la acest concept, precum și detalii cu privire la utilitatea integrării acestei idei în procesul educațional pot fi aflate accesând: <https://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V5224> (autoare: Monica Huțanu, Ana-Maria Radu-Pop).

Anexă
PROIECT DIDACTIC

Programul de studii: PROGRAMUL PREGĂTITOR DE LIMBA ROMÂNĂ
PENTRU CETĂȚENII STRĂINI

Anul de studii: ANUL I (singurul an)

Disciplina: LIMBAJ SPECIALIZAT: ȘTIINȚE UMANISTE ȘI ARTE

Numărul de studenți participanți: 12

Subiectul/tema activității: Orașul inteligent: familiarizarea cu elemente de terminologia arhitecturii și urbanismului: stiluri arhitecturale; elemente de morfologie urbană, arhitectură, urbanism și peisagistică. Elemente de istoria arhitecturii

Rezultatul învățării

R1: să recunoască și să utilizeze corect elemente de vocabular specifice arhitecturii, în mod special, și spațiului urban, în general.

R2: să-și dezvolte creativitatea contextuală și să folosească experiența personală în însușirea și în corelarea realității cu elementele teoretice.

Obiectivele activității de seminar/laborator

O1: să recunoască și să utilizeze corect (în contexte variate) elemente de vocabular specifice arhitecturii și spațiului urban.

O2: să folosească adecvat structuri gramaticale (sintagme) specifice limbii române în contexte de comunicare scrisă și orală, adaptate domeniului arhitecturii.

Momentul activității	Comportament didactic recomandabil
Debutul activității	<p>Salutul de început, încurajări/felicități și recunoașterea rezultatelor de la examenul din sem. I, discuții lejere despre limba română și despre noi: „A vorbi despre limba română este ca o duminică. Limba română este patria mea. De aceea, pentru mine, muntele munte se numește, de aceea, pentru mine, iarba iarbă se spune, de aceea, pentru mine, izvorul izvorăște, de aceea, pentru mine, viața se trăiește.” Nichita Stănescu Pentru Tine ce înseamnă limba română? (brainstorming + discuție colectivă) Spune-ne despre tine! Folosește întrebările și fă o prezentare personală.</p> <p style="text-align: center;">Timp alocat activității: 10-15 minute Softuri utilizate: Google Classroom Materiale didactice: fișe (Word, ppt, jpg), jamboard, YouTube (videoul ca resursă)</p>

Anunțarea temei și a obiectivelor	<p>Prezentarea temei și a obiectivelor pornind de la o discuție despre specificul facultăților pe care studenții vor să le urmeze după ce finalizează Programul (Anul) pregătit: La ce facultate vrei să mergi? De ce? Ce legătură există între personalitatea ta, hobby-urile tale și specializarea aleasă de tine?.</p> <p>Timp alocat activității: 10 minute Softuri utilizate: Google Classroom Materiale didactice: -</p>
Reflecția individuală	<p>Sarcină de seminar: Alegeți unul dintre cele două texte (ORAȘUL INTELIGENT VS BESTSELLERUL) și citiți activ textul (folosind metoda SINELG – IMAGINE explicativă!).</p> <p>Timp alocat activității: 15 minute Softuri utilizate: G. CL. Materiale didactice: materiale personalizate (2 texte; întrebări stabilite în funcție de tema textului)</p>
Reflecția colectivă	<p>Discuții pe grupe (2) pornind de la întrebările specificate în fiecare material (în funcție de textul ales).</p> <p>Timp alocat activității: 15 minute Softuri utilizate: G. CL. Materiale didactice: materialele ce includ texte + întrebări</p>
Raportarea rezultatelor	<p>Fiecare echipă trebuie să raporteze concluziile și să împărtășească ideile generale și particulare cu privire la:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ce fel de cititor ești? Ce citești? Cât citești? Ce fel de cititori sunt oamenii din țara ta? Se citește mult, se cumpără multe cărți? Se merge la cinema și la teatru? Dar la biblioteci și librării? 2. Ce înțelege prin <i>oraș inteligent</i>? Ai auzit acest concept? E folosit în țara ta? Care sunt elementele ce descriu un astfel de oraș? Ce orașe din România ai vizitat? Crezi că pot fi descrise prin acest concept? <p>Timp alocat activității: 10 minute Softuri utilizate: G. CL. Materiale didactice: -</p>
Reflecția colectivă	<p>Întrebări + feedback: schimb de idei între grupe (au avut texte și teme diferite de discuții); lămurirea unor elemente de vocabular, extragerea unor structuri specifice celor două domenii: literatura vs arhitectura.</p> <p>Timp alocat activității: 15 minute Softuri utilizate: G. CL. Materiale didactice: -</p>

**Încheierea
activității**

Menținerea dialogului prin întrebări venite din partea lor cu privire la tema seminarului.

Rediscutarea obiectivelor și a rezultatelor învățării.

Anunțarea temei următoare și a temei de seminar:

Să cunoaștem Timișoara și să învățăm genitivul!

1. Prezentări (rezultatele temei)

2. Orașul inteligent/creativ: de la tehnologie la creație (Complexul Studențesc și arta stradală)

Fotografiați străzi/locuri publice al căror nume conține o formă de genitiv (de ex. *Piața Unirii*).

+ postarea pe G. CL. a răspunsurilor date la prima întrebare: *Pentru Tine ce înseamnă limba română?*

Timp alocat activității: 10 minute

Softuri utilizate: G. CL.

Materiale didactice: ppt, YouTube (resursă modernă de cunoaștere)

Webografie:

cft.vanderbilt.edu.

<https://cda.uvt.ro/granturididactice2020/>.

<https://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V5224>.

www.ucdoer.ie.